

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на научна и образователна степен „доктор“
по научно направление 3.2 Психология (Клинична психология)

Тема на дисертационния труд: „Тревожност, страх и справяне в денталната практика“

Автор: Венцислав Лазаров Стоев

Научен консултант: Доц. Павлина Петкова

Докторската дисертация е посветена на актуална съвременна тема – значението на емоционалните преживявания в цялостния процес на диагностика и лечение в стоматологичната практика. Състои се от 188 страници, включващи 8 фигури и 31 таблици. Цитирани са 105 литературни и 8 Интернет източници, от които 69 на кирилица и 36 на латиница. Включва следните части: „Увод“, „Организация на изследването“, „Анализ и интерпретация на данните от емпиричното изследване“, „Обобщение на данните и интерпретациите от научното изследване“, „Заклучение“, „Основни приноси“ и „Публикации по дисертацията“.

В Увода на дисертацията се разглежда важноста на въпроса за индивидуалните нагласи на пациентите относно посещенията им при стоматолог, значението на подхода на професионалиста и отчитането на индивидуализирането на отношението при всеки конкретен болен. Поставя се акцент и върху ролята на емоционалната диагностика като особено необходим инструмент за успешността на стоматологичното лечение.

В Частта „Организация на изследването“ са описани целта, подцелите и задачите на разработката и са формулирани четири хипотези, свързани с денталната практика. Представени са изследваните лица в две групи – експериментална и контролна, както и двата етапа, които обхваща изследването. В първия етап са използвани три методики – Изследване страха от зъболекар, Скала на тревогата при дентални манипулации и Въпросник за копинг-стратегии. Във втория етап е проведено клинично-психологично интервю по „Карта за качествен анализ на формираната тревожност“.

В „Анализ и интерпретация на данните от емпиричното изследване“ резултатите са представени хронологично и професионално коректно. Илюстрирани са с подходящи таблици и фигури, които онагледяват ясно установените клинични факти. Представени са корелационни анализи и корелационни взаимовръзки, определени в статистическите изчисления. Представен е също качествен анализ на данните за тревожността. На основата на проведеното проучване са изведени интересни и важни за клиничната практика наблюдения относно основните причини за изявата на денталната фобия: негативен минал опит, чувство на унижение, история на страх от зъболекар в семейството, посттравматичен стрес, дисфункционални вярвания и генерализации и др.

Обобщението на данните убедително показва, че преживяванията на тревожност и страх, независимо от различната им интензивност, са локализирани само в ситуацията на стоматологична интервенция. Тревогата при посещението се обвързва предимно с идеята на очакването за травма. Доказано е категорично, че в групата изследвани лица няма такива, които да покриват критериите на МКБ за невротично тревожно разстройство. Доказано е също, че няма съществени различия по пол и възраст относно тревогата и напреженията в стоматологичната ситуация. За разлика от тревожността, страховете преживявания са много по-сериозно акцентирани при пациентите, предимно при жените и този факт убедително е обвързан с наличието на доверие и сигурност в отношенията със стоматолога. Разгледани са по задълбочен начин и редица поведения като пълната подчиняемост, пасивност и зависимост, корелиращи с липса на информация, избягващо поведение и усещане за липса на контрол.

Резултатите от проведеното изследване напълно аргументирано доказват необходимостта от психологична програма и стратегия с цел подпомагане на пациента в справянето със страха и тревожността при извършването на дентални манипулации. Потвърждават по безспорен начин връзката между равнището на дистрес и безпокойство и доверието в професионалиста. Убедително заявяват значението на взаимоотношенията „стоматолог-пациент“ като начин за постигане на ефективно лечение в светлината на добрите професионални практики.

Особена ценност на дисертационния труд представляват и психологичните препоръки към практиката на стоматолозите. Те акцентират ролята и значението на сътрудничеството и доверието, на уменията за емоционална диагностика у зъболекаря като основен компонент за успешно повлияване върху страха и негативната нагласа.

Приносите на дисертацията имат научно-приложен характер. Те са насочени към разширяване информираността на специалистите относно специфични емоционални състояния на пациентите. Свързани са с обогатяване на психологичния инструментариум към изследване на страха и тревогата при дентални манипулации, със създаването на Карта за качествен анализ на тревожността в денталната практика.

В дисертационния труд прави впечатление способността на автора за провеждане на емпирични научни изследвания, за интерпретации и анализ на разнородни клинични феномени с количествен и качествен характер. Наблюдава се и добрата подготовка на Д-р Стоев в теоретичните и практически измерения на когнитивно-поведенческия подход. Проявява неговата изключителна чувствителност и грижа спрямо преживяванията на пациентите и спрямо техните емоционални потребности.

В заключение смятам, че дисертационният труд е сериозна стъпка към интегрирането и развиването на клинично-психологичните подходи в сферата на денталната медицина в България. Предлагам убедено Уважаемото жури да присъди на Д-р Стоев научната и образователна степен „доктор“.

Изготвил становището:.....

(Доц. Р. Крумова-Пешева)

28.04.2016г.

гр. София